

Павића (*Пишања друје врсте*) и Данила Киша (*Књига краљева и будала*). Кишева прича из *Енциклопедије мртвих* је, са својих четрдесет страница, најобимнија у збирци, а насупрот њој стоје једностраничне минијатуре Горана Петровића (*Библиотека, кључна реч*) и Александра Прокопиева (*Град књија*). Српске писце из Босне и Херцеговине представљају Ненад Радановић (*Љуљашка*), Ранко Рисојевић (*Библиотекар на бријећу*), Ранко Павловић (*Повраћац Дон Кихота*) и Радо Димитријевић (*Ушћољеник у библиотеци*). Димитријевићева прича представља вриједно литерарно свједочанство и потресну приповијест о библиотеци у Градишци, која је 2005. године нестала у пожару.

Зона библиотеки даље нараста уз помоћ прича „стварносњака“ Милисаве Савића (*Библиотека*), Радована Белог Марковића (*Библиотека у Белом Ваљеву*), Радослава Братића (*Библиотека која носи име Данила Киша*) и Саше Хаџи Танчића (*Сремчев, у Нишу, њелињак од књија*). Разноликост и разиграност овог избора Стојичић употпуњује фантастиком Зорана Живковића (*Кућна библиотека*), причом Лауре Барне (*Библиотекарка*), која је на трагу фантастике, те новонаписаном причом Давида Албахарија (*Госпођица Б. у библиотеци*), која на карактеристичан начин повезује еротiku и страст са књигама и библиотеком. Поред Лауре Барне, своје „собе“ у овој антологији причама су изградиле још четири списатељице – Снежана Букал (*Јеленак*), Весна Капор (*Снег у стакленој кући*), Емсуре Хамзић (*Људи из књија*) и Јелена Ленголд (*Под њлашћом леје књижевности*).

Екипу неимара-постмодерниста из осамдесетих година представљају Милован Марчетић (*Издазак*),

Рајко Лукач (*Младић с књигом*), Михајло Пантић (*Погрум*), Ђорђе Писарев (*У кући књија*), те Фрања Петриновић (*Висококвалификовани њелач*), који црнохуморном причом приповиједа о смислу и бесмислу и упозорава на пролазност и обезвријеђивање свега, па и књија. Треба истаћи и приче Јовице Аћина (*Лажни библиотекар*), Васе Павковића (*Своја најбоља пријатељица*), Ирфана Хорозовића (*Кроз нејредвидиве ходнике књија*), Слободана Бошковића (*Одабирање ријечи*), Мирка Демића (*Леш у библиотеци*) и Мухарема Баздуља (*Какву кафу њијеше*) које употпуњују ово специфично литерарно здање.

Умјесто поговора приређивача, збирку помало атипично затварају два текста познатих књижевника – *Књија* Мира Вуксановића и *Лавиринт саздан од књија* Милете Продановића. Символично, Продановићев текст на самом крају публикације не само да не представља завршетак изградње ове књије-библиотеке, већ управо супротно, сугерише на постојање „лабиринта“ и „тајних одаја“ које читаоци тек треба да открију. „Древна алхемичарска изрека вели да ‘књија књигу отвара’“, ријечи су којима започиње Продановићев текст; и заиста, *Зона библиотеки* има потенцијал да заинтересује читаоце и да их наведе да дословно отворе књије из богатих опуса аутора заступљених у овој антологији. Посматрано на овакав начин, вриједност овог издања које на тристо страница нуди приче тридесет и четири писца, мноштво се умножава. Тако, *Зона библиотеки* наставља да живи и расте слободно и изван оквира корица, што је и очекивано, имамо ли у виду безграничну слободу коју нуде књије, библиотеке и добра књижевност.

Стрипови које волим

Горан Траиловић
Градска библиотека Панчево
goran@biblioteka-pancevo.org.rs

Тополовачки, Владимир. *Beskonačni itinerer kroz svet strip-albuma*. Knj. 1-2. Zagreb: Strip-agent, 2011.

Ова публикација је управо то: „бесконачни итинер“, дневник са путовања кроз свет стрип-албума, који описује сва места које је аутор посетио, са исцртаним рутама и информацијама које могу бити од помоћи другим путницима. Творац необичног „бедекера“ је Владимир Тополовачки, колекционар који читавог живота чита и сакупља стрипове. На страну одакле му новац за

то, право питање је шта је то тачно стрип-албум. Некада се под тиме подразумевало луксузније колор-издање, укоричено и штампано на кунсдруку. Касније су „сви стандарди проширени“ и ово одређење више није било довољно поуздано. Колекционари су се окренули свом личном осећају, па су се руководили тиме шта желе да имају у својој збирци.

Аутор овог необичног издања нуди читаоцима духовиту дефиницију: „Стрип-албум је издање које није купљено на киоску и за које вам ваша (рођена) жена неће пуно гунђати да сте бацили новац и заузели још простора у ионако оскудној средини у којој живите“. Оно обухвата не само његову колекцију, већ представља исцрпну библиографију албума, (овако дефинисаних), са целокупног простора экс-Југославије, изузимајући Македонију и Словенију. Принцип је био пре језички него просторни и аутор је одустао од македонских и словеначких стрипова једино због немогућности да их „са сигурношћу тумачи“.

Тополовачки је овом подухвату приступио са жељом да покаже „да ни у европским оквирима стрип са средње-балканског говорног подручја није мачји кашаљ“. Сећа се да су у земљама у окружењу стрипове имали Аустријанци, Италијани и још само ми. Са нашег, географски и популацијски невеликог простора, поникао је велики број уметника, који и даље дају значајан допринос „деветој уметности“. Такође, сматра да је стрип потцењен и да још увек нема заслужено место ни у библиотекама ни у друштву. Зато настоји да истакне све битне моменте у његовом развоју и да скрене пажњу на ауторе који су допринели угледу и уметничкој вредности стрипа.

Аутор примећује да се некада на стрип-албум чекало месецима, у претплати, а данас ни специјализовани стрип-сајтови не стижу увек да их све испрате. Како се нико други није одлучио да изради било какав целовит списак ових издања, решио је да започне свој *Бесконачни иштинерер*. Узео је у обзир све албуме објављене у периоду од тридесетих година прошлог века до краја 2009. године, укључујући и „пирате“. Многа од побројаних издања, упркос *Закону о обавезном примерку*, нису нигде евидентирана, што *Иштинереру* даје додатну вредност.

На почетку сваке „библиографске јединице“ налази се скенирана насловна корица, класификована према презимену цртача, главном јунаку или едицији (код већих серија). Од првобитне замисли да своју личну колекцију и ову „библиографију“ сортира према издавачима, одустао је због њиховог немара, који се огледа у различитости формата и недоследној нумерацији. Наслов је преузет из стрипа (онако како га је издавач навео у оригиналу или преводу), запис садржи редни број у оквиру серије, имена цртача и сценаристе, издавача, место издања, годину, тираж, писмо, димензије, повез, информацију да ли је продаван на киоску и друге напомене (врста штампе, број страна). Посебно су наведени страни аутори, а посебно домаћи – и први и други сврстани по абедици. Поједине врсте стрипова, као што су *верски* и *едукативни* стрипови, издвојени су као засебне целине и, како није било много таквих издања, страни и домаћи аутори дати су скупно.

Приређивач је свестан да није успео да забележи сва објављена издања, посебно када је реч о домаћем стрипу. Бедекер не садржи наслове из педесетих, шездесетих и седамдесетих година, па аутор упућује истраживаче на већ објављене књиге Зупана, Драгинчића, Крулчића, Богдановића и друге. Свестан је многобројних пропуста и зато позива читаоце да му пошаљу примедбе, исправке и информације које сам не поседује. Заступљени су одређени часописи, магазини, фанзини и сл. који нису били продавани на киосцима (и који су били тешко доступни и мање познати). Аутор је накнадно уочио потребу да и они буду представљени, јер су у њима објављивали аутори који су заступљени у албумима или су пак дали значајан допринос развоју стрипа. И овде је направљен одређен избор, па многи нису наведени из различитих разлога (*Комик стирриј*, *Стириј-Арш*, *Наш стирриј*, *Q стирриј*, *Стиријдуртер* итд). За стрипове које није уврстио, Тополовачки каже да ће их „радо препустити“ неком другом (*Никад робом*, *Лун краљ йоноћи*, *Тајни атенџ Изи*, *Ошйисани*, *Црни Роко...* и лиценци: *Велики Блек*, *Тарзан*, *Том и Цери...*).

Преглед стања домаће стрип-сцене употпуњен је навођењем књижевних часописа, одређених теоријских и других публикација, које су у целини или већим делом посвећене стрипу. И у њему се нашло места за све домаће цртаче који су објавили албум или имали своју изложбу. „Наравно, немам податке о свему што је објављено и постоји много ‘рупа’ у овој целини“, признао је аутор. Ипак, јасно је да смо добили добар пресек стрип-сцене у распону од осамдесетак година, од првих објављених стрипова до данас. Велики број података је дат према издањима која приређивач чува у својој колекцији, на основу проверених података из примерака које је имао у рукама, записа које је скупљао деценијама, али и увида у веб-презентације књижара, библиотека и издавача.

Сећам се да ми је једном, на Сајму књига у Београду, пришао приређивач, интересујући се за једно омаљено стрип-издање које има само панчевачка Библиотека, (што сам тек тада сазнао), и замолио ме да скенира корицу и провери податке о издању. Таква озбиљност, с којом је аутор приступио „теренском“ истраживању при изради *Иштинерера*, препоручује га нашој пажњи. У уводу овог двотомног дела, као и у напоменама, јасно је изражено да је хтео да представи, пре свега, вредна дела и цртаче, па је зато било неопходно да изврши избор и селекцију грађе.

Бесконачни иштинерер садржи преко четири хиљаде одредница, црпених из стрипова, часописа, фанзина (понекад у издањима од само неколико примерака), необјављених дипломских радова итд. Те информације су недовољно познате чак и поклонцима чудесног света стрипа.